

א [17] לאחר גמר כל הסעודה אוכלים [18] וממזה השמורה תחת המפה [19] (א) א [20] (א) כוית כל אחד [21] וזכר לפסח הנאכל על השובע [22] ויאכלנו בהסיבה [23] ולא יברך עליו [24] * (א) * [25] ויהא זחיר לאוכלו קודם חצות: הגה [26] ויקדים עלמנו שגם הסלל [27] יקרה קודם חצות:

20) מנהגים חזק סופר

בסדר לילי חג הפסח האריך ע"פ הרוב עד שעה או שתיים אחר חצות, ולא הקפיד על אכילה אפיקומן קודם חצות.

22) חזק סופר

ואמר מו"ר שליט"א שמרן הגרי"ח הלוי זצ"ל ג"כ הורה כדברי האבני נזר, שלכן מי שנתאחר בסעודתו ודאי אפשר לסמוך עליו, אבל ככתחילה נכון ודאי לגמור סעודתו ולאכול האפיקומן קודם חצות. חדא כי למקצת דיעות גם לראב"ע איז לאכול אחר חצות. ועוד דבלא"ה מעיקר

23) 812 - 815

ב [19] שותה בהסיבה [20] (ב) [21] ואינו מברך אחריו: ג [22] אם ירצה לשתות כמה כוסות ו' הרשות בידו [23] ומכל מקום ראוי לזוהר שלא לשתות בין ראשון לשני אם לא לצורך גדול [24] ו'אז בדי שלא ישתכר וימנע מלעשות הסדר ומריאת ההגדה:

26) הלכות גלויות

נדידה אין זה חשיב כקידוש שלא במקום סעודה, לכיון שכן הימה תקנתם להתנהג צליל זה, הם עלמם אמרו דשפיר חשיב נמי כקידוש במקום סעודה ורשאי להמשיך באמירת ההגדה גם יומר מעשה וחומש [17]. ומו"מ נראה דשאני נד"ד שאף אמירת ההגדה היא מזכרי הסעודה כיון שמחויב באמירה זו עמה, ולכן רשאי להאריך בה כמה שירצה, ושפיר נהגו ישראל קדושים להאריך גם יומר מעשה וחומש.

29) 812 - 815

וכמו שאסור בין שלישי לרביעי: (טז) כדי שלא ישתכר משמע דוקא יין או שאר משקין כהאי גוונא המשכרין (כ) אבל משקה שאין משכר מותר לשתות בין הכוסות

31) 812 - 815

עכ"ל ואף שיון שלפני המזון אינו משכר וזה לדירוח ולא לדירוח שכחותינו חלושים וגם שארי משקין שאין משכרים יש למנוע מלשתות רק מים כשצמא נד"ל שמתיר לו לשתות וא"צ ברכה דיון פוסט כל מיני משקין (כנלע"ד ועמ"י סק"ח):

32) חזק סופר

ודע, דאף דהר"ן ורמב"ן שאוסרין לשתות אחר שמזוג כוס ב', היינו דוקא יין או חמר מדינה הראוי לדי' כוסות, דהנה כ' הר"ן בטעמא דמילתא שאחר שמזוג הכוס לספר עליו יציאת מצרים שהוא מה"ת אינו בדיק שימוזוג כוס אחר וישתה, ור"ל שאם שוב ימוזוג כוס אחר וישתה ממנו הוי מויגת הכוס שלפניו כמו חוכא, וזה שייך רק אם שותה דבר הראוי להקרא 'כוס', אבל לשתות מים או לאריל גם הר"ן מודה דשרי. וכענין כתב הגרשו"א (הליכ"ש פ"ט סעי' לד.)

33) 812 - 815

חס כוס בענין שנהיך נצרך עניכס, ועיין בספר חולדות שמואל שבגמ"ל מאונסדלרף ז"ל שכיח צבור וכיח מחענה צכל ערצ פסח היכ אוכל מרק צון כוס ראשון לנ"ל. ועיין בארחות חיים

איבר (ה) או שלק בו איבר והוא מחובר, הרי זה מותר במקום שנהגו: הגה ולא יאכל ולא ישתה הרבה יותר מדי, שלא יאכל האפיקומן על (ו) אכילה גסה או גשחכר (ז) ויישן מיד (מהר"ל):

19) מנהגים חזק סופר

כאחד, הואיל ואינו דומה לצליית הפסח הרי זה מותר בכל זה: (1) אכילה גסה. דהיינו שאינו מתאוה כלל לאכול, שאז (2) אינו עושה מצוה מן המובחר, שאף שאפיקומן הוא זכר לפסח, והפסח נאכל על השובע דהיינו שהוא שבע כבר, ולכן אוכלין האפיקומן אחר גמר הסעודה, כמו שיתבאר בסיומן תעז, מכל מקום צריך שיהא לו קצת תאוה לאכול, ואם לאו אין זה מן המובחר. ואם שבע כל כך עד שנפשו קצה באכילה מרוב שובע, אף שדוחק עצמו לאכול (1) אינו יוצא ידי חובתו כלל במצוה זו, שאכילה גסה כזו אינה נקראת אכילה כלל. כתבו הפוסקים: אל יהיה אכילת אפיקומן עליו לטרוח, דעל-ידיה אין מתקיים המצוה מן המובחר: (2) ויישן מיד. ותגיא בתוספתא: (1) חייב אדם לטעוק בהלכות פסח כל הלילה: (2) אפילו

21) 812 - 815

ולפי"ז קודם חצות יאכל כוית מצה ולא צריך תנאי דאם ההלכה דזמן הפסח הוא עד חצות ה"ז כוית האחרון העולה לשם אפיקומן, ואחר חצות מותר לאכול שאר סעודתו לפי שיטתו של האבני"ז, ולבסוף יאכל עוד כוית מצה ויעלה זה לאפיקומן דאם ההלכה הוא דעד עמוד השחר הוי זמן הפסח הרי זה הכוית הוא הכוית האחרון והוא הנקרא אפיקומן. (הגרי"ז, כתבי תלמידים)

(אבני נזר אורח חיים סי' שפ"א). ואמר הגרי"ז על עצה זו: "נאה הדבר למי שאמר, אך למעשה אפילו לתנאי אינו צריך".

25) 812 - 815

רק הנח דהם כמנהגם. וכמ"ש (אף ששמעתי מגדולי עולם בעיה"ק שמקפידים לא לשהות מין קידוש עד כוס שני ע"ב מינוט שלא יבטלו בזה ברכה אחרונה, אינהו לגפשייתו עבדי, אבל לפרסם כן לא שמיע לי כהנ"ל, ובפרט שע"ז ממהרין באמירת ההגדה ופעמים רבות שצריכין לספר לבנים כראוי ונמצא חומר קולו שמקלין במצות הגדה דאורייתא).

24) מנהגים חזק סופר

המצוה). ותמוה למה אנו מקלין בזה, וחכ"א פירסם שבכוס של קידוש ראוי לשתות רק רוב רביעית שיוצאין בזה בדיעבד יד"ח ד' כוסות וגם אין חשש לביטול ברכה אחרונה (לרוב הפוסקים), ואף שצריך לכתחילה כל הכוס עדיף כה"ג מליכנס לחשש ברכה אחרונה.

27) 812 - 815

אחריו על הגפן ועל פרי הגפן: ג (ה) ואם ירצה לשתות אפילו כמה כוסות (1) הרשות בידו (2) וכתב אבי העזרי (סי' תקכה עמ' 155) רק שיכוין לבו שלא יצטרך לברך פעם שנית שלא יהא כמוסיף על הכוסות [2] וכן כתב ה"ר מאיר

28) 812 - 815

לקמן סימן תעד בהג"ה דמנהגנו לברך ברכה ראשונה על כל כוס וכוס, הא דמותר לשתות בין הכוסות היינו דוקא אם היה דעתו בשעת ברכה לפטור על כל מה שיביאו לו אחר-כך לשתות [ואו שהיה היין לפניו, (ס) דממילא נפטר כל זמן שלא חשב בהדיא שלא לשתות], דאם אין דעתו לשתות בין הכוסות ואחר-כך נמלך לשתות, אם-כן יצטרך לברך עליהם, וזה אסור, שנראה כמוסיף על הכוסות כיון שמבדיל על כוס זה כמו על שאר ארבע כוסות, וכמו שכתבנו לעיל בסימן תעב סעיף קטן כא

30) 812 - 815

י"ג וי"ט מותר לשתות לו שאר משקין אף שהוא בענין שצריך לברך עליהם שאינו נראה כמוסיף על הכוסות שהרי הדי' כוסות הן של יין ובסקומות שאר משקין הם חמר מדינה (אע"פ שהוא שותה ד' כוסות של יין אע"פ"כ) אסור לו לשתות עוד כ"א המשקה שאינו חמר מדינה אם הוא בענין שצריך לברך על מה שרצתה לשתות עוד:

31) 812 - 815

וכל זה בין הכוסות, אבל אם מזוג הכוס והתחיל לדרוש עליו בהגדה אינו רשאי להפסיק באמצע, כן כתב הרמב"ן בהשגותיו וכן כתב הר"ן. ומשמע מדבריו עוד יותר, דאפילו לא התחיל עדיין בהגדה רק שמזוג הכוס והכין עצמו לאמירת הגדה גם-כן אסור. ובעל המאור מתיר בכל גווניו, וכן כתבו התוספות כדף קג דדוקא בהלל או בברכת 'אשר גאלנו' אסור, והמחבר סתם בסעיף א כדעת הרמב"ן ואפילו לענין כוס של מצוה, ומכל-שכן בכוס של רשות, עיין בכיאוור הגר"א שם סעיף קטן ד:

33) הלכות גלויות

מותר - בשעת הצורך - לאכול או לשתות משקין שאינם ראויים לארבע כוסות בעת אמירת ההגדה